

TÜRKİYE’DE ÇAĞDAŞLAŞMA’YA YÖNELİK TEPKİLERİN TARİHSEL VE SINIFSAK TEMELLERİ

Mehmet Devrim Topses*

Giriş

Sosyolojik anlamıyla Türkiye’de Niyazi Berkes tarafından kullanılan çağdaşlaşma kavramı, “toplumsal ilişkilerin gelenek boyunduruğundan kopuşunu” ifade etmektedir (Berkes, 1973, s: 17). Gelenek ve akılcılık, Berkes’e göre toplumsal değişim sürecinde evrensel nitelikli bir yol ayrımıdır. İnsanlık tarihi içinde tüm uygarlıklar, kurumsal ilişkilerini geleneksel değerlerin ve bakış açılarının etkisinden kurtarıp, çağın yeni gereksinimleri doğrultusunda düzenleyebildikleri ölçüde gelişebilmişlerdir. Tersinden bakıldığında ise çağın geri kalmış uygarlıklarının biricik ortak özelliği, sağlık, eğitim, hukuktan başlayarak ekonomi ve siyasete kadar uzanan bütün kurumlarının gelenekle harmanlanmış olmasıdır. Burada dikkat isteyen nokta, Berkes’in Türkiye’ye dönük yaklaşımında gelenek kavramının, dinden tümüyle ayrı bir içerik taşımasıdır. Ona göre din ve gelenek aynı şey değildir. Çünkü İslam dininin devlet ve toplum yönetimine ilişkin kuralları yoktur (Berkes, 1997, ss: 81-90). Gelenek, toplumsal değişim sürecinden çıkarları olumsuz yönde etkilenen kesimlerin din kurumuna “sığınarak” ürettikleri tutum ve söylemlerdir (Berkes, 1973, s: 17). Makalemizde kullandığımız çağdaşlaşma kavramı Berkes’in kullandığı biçimiyle “Türkiye toplumunda kurumsal ilişkilerin gelenekten ayrışması süreci” anlamını taşımaktadır.

3. Selim ve 2. Mahmut dönemlerini saydığımızda Türkiye’de çağdaşlaşma sürecinin

* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Öğretim Üyesi.

iki yüz yılı aşan bir tarihi bulunmaktadır. Şerif Mardin'in 2008 yılında "Cumhuriyeti temsil eden öğretmenin imam ve esnaftan oluşan mahalleye yenildiği" yönündeki saptaması*, Türkiye'de çağdaşlaşma sürecinin günümüzde geldiği noktaya ilişkin yeni bir tartışma alanı açmıştır. Mardin, bu saptamasını "çağdaş değerlerin, geleneksel törel değerlerde ortaya çıkan boşluğu dolduramayışı" gibi üst yapıyla sınırlı kısıtlı bir gözleme dayandırmış olsa da, sonrasındaki toplumsal olaylar en azından yüzeysel açıdan onu doğrulamaktadır. Gerçekten de Türkiye'de çağdaşlaşma sürecine toplumsal boyutlu bir karşı tepki (react against) bulunmaktadır. Konuya ilişkin bu saptamamız, aşağıda kısaca incelediğimiz dört toplumsal olay örneğine dayandırılmıştır. Bu örneklerin seçilmesinin ilk nedeni, geçtiğimiz yıl Türkiye toplumunda gelenek ve çağdaşlaşma ikilemi konusunda somut bir gündem yaratmış olmaları; ikinci neden ise aşağıda seçilen örneklerin Türkiye'de toplumun gelenekten arındırılmış toplumsal ilişkilere yönelik tepkisini en açık biçimde yansıtan toplumsal olay niteliği taşımalarıdır. Örnekleri şöyle sıralayıp açıklayabiliriz:

Türkiye'de Demokratik Seçimler Örneği

Demokratik seçim sistemi içinde Kemalist-çağdaşlaşmacı ya da laik ilkelerin savunuculuğunu yürüten siyasi partilerin günümüzde Türkiye toplumundan yalnızca sınırlı bir destek bulabilmesi, konuya ilişkin birinci somut örnektir. Burada ilgi çeken nokta, programlarında Kemalist-çağdaşlaşmacı değerleri öne çıkaran siyasi partilerin özellikle büyükşehirlerin üst-orta sınıfından destek almasına karşın, Kemalist-çağdaşlaşmacı daha uzakta bulunan siyasi partilerin 1950 genel seçimlerinden başlayarak ortanın altı ve daha alt sınıflarından destek görmesidir**. Gerçekte, Türkiye'de Kemalist-çağdaşlaşmacı değerlerin toplumun geniş kesimlerinden destek görmeyişi yalnızca 2000 yılı ve sonrasına ilişkin bir toplumsal olgu değildir. Bu toplumsal olgu, çağdaşlaşmacı değerlere görece daha uzak kalmayı seçen Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın belki yalnızca bu nedenden dolayı kurulduğu günden başlayarak halkın çok güçlü ilgi ve desteğini kazanmasından*** başlamaktadır. Cumhuriyetin kurucu ilkelerini savunan siyasi partilerin ara dönemlerde Türkiye toplumundan aldıkları destek ise onların çağdaşlaşmacı olmalarından değil, kullandıkları toplumsal içerikli söylemlerden kaynaklanmıştır. Gerçekten de "toprak işleyen su kullananın" ve "hakça düzen"**** gibi söylemler, özellikle Türkiye toplumunun alt sınıflarının gereksinimlerine uygundur.

Milli Maçlardaki Dinsel Slogan Örnekleri

2015 yılında Konya'da oynanan İzlanda ve İstanbul'da oynanan Yunanistan

* Sosyal Sorunları Araştırma ve Çözüm Derneği (SORAR) tarafından 2008 yılında düzenlenen konferanstan söz edilmektedir.

** Örneğin bkz. http://konda.com.tr/tr/raporlar/KONDA_30Mart2014_YerelSecimAnalizi.pdf (28.12.2015).

*** Gökçe. B. (1996). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Ankara: Savaş Yayınevi, s:28-29.

**** Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin 1969 seçim bildirgesinde kullandığı söylemdir.

maçlarında, saygı duruşlarına tekbir getirilerek müdahale edilmesi ikinci bir örneği oluşturmaktadır. Fransa’da ve Ankara’da gerçekleştirilen dinsel içerikli terör saldırılarında yaşamını yitirenler için gerçekleştirilen saygı duruşu çağrılarında her iki maçta da beklenen yanıt verilmemiş ve dinsel içerikli sloganlar atılmıştır. Öncelikle tekbir getirilmiş, hemen sonrasında “şehitler ölmez vatan bölünmez” haykırıları yükselmiştir. Tekbir, dinsel içerikli bir ifade olduğu gibi, toplum yaşamının geleneğe göre düzenlendiği tarihsel dönemlere yönelik bağlılık duygularını dile getirir. Şehitlik ise günümüzde yurt savunmasına ölenler için kullanılıyor olsa da, dinsel kökenli bir sözcüktür. Allah yolunda ölen Müslümanlar için kullanılmaktadır. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde aynı saldırılarda ölenler için büyük katılımlarla saygı duruşları düzenlemesine karşın, Türkiye’de beklentilerin dışında gerçekleşen bu gelişmenin, geleneği toplumsal ilişkiler ağının dışına çıkarmayı amaçlayan çağdaşlaşma sürecine yönelik tepkilerden birisi olarak değerlendirilmesi gerekir.

Kebap ve Şalgam Festivaline Saldırı Örneği

Konuya ilişkin üçüncü örnek, 2015 yılının son ayında Adana’da düzenlenen “Kebap ve Şalgam Festivali”ne, festivalin içkili olması gerekçesiyle saldırı düzenlenmesidir. Gerçekte Türkiye’de içkili eğlencelere yönelik saldırı eylemlerinin değişik örnekleri sıklıkla görülebilir. Örneğin 2010 ve 2014 yıllarında İstanbul Tophane’deki resim sergisi açılışlarına içkili olduğu gerekçesiyle saldırı düzenlenmişti. 2014 yılında İstanbul Bakırköy’de madde bağımlısı çocuklar yararına düzenlenen bir sergide, programın içkili olduğu gerekçesiyle gerginlik yaşanmıştı. 2015 yılının Mart ayında İstanbul’da bir sanat galerisinin düzenlediği “Çırılçıplak” isimli sergiye “toplumun geleneksel değerlerini aşağıladığı” gerekçesiyle saldırı düzenlenmiş, serginin düzenleyicileri ise kendilerini “özgür ve çağdaş sanat anlayışını yansıttıklarını” söyleyerek savunmuşlardı. Etkinliklere yönelik saldırıların ve karşı çıkışların yöneldiği ortak nokta, içkili eğlencelerdir. İçki içmek ise İslam dininin ve geleneğin yasakladığı ve onun tümüyle dışında kalan bir davranıştır. Söz konusu yasaklara karşın Türkiye’de kamuya açık içkili eğlencelerin yaygınlaşması, aşağıda inceleyeceğimiz gibi, 18. yüzyılın ortalarında başlayan çağdaşlaşma süreciyle aynı dönemlere denk gelir. Bu yönüyle bakıldığında içkili eğlencelere saldırılar, Türkiye’de geleneğin çağdaşlaşma sürecine köklü bir tepkisi olarak görülmelidir.

Yılbaşı Kutlamalarına Yönelik Tepki Örneği

Türkiye’de Batı tarzı toplantılara yönelik toplumsal tepkilerin başka bir biçimi ise yılbaşı kutlamalarına yönelik olarak gerçekleşmektedir. Kutlamalara tepki gösterenler, bu tarihlerin Hıristiyanlığa özgü dinsel bir bayram olduğu gerçeğine dayanmaktadırlar. Oysa kutlama yapanlar, onu dinsel gerekçelerle değil, miladi takvime göre yeni bir yıla giriş tarihi olduğu için kutlamaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemde Anadolu toplumunda resmi davetler dışında yılbaşı eğlenceleriyle karşılaşılmaz (Ergun, 2012, s: 151). Bu türden kutlamalar, Miladi takvimin ülkemizde 1926 yılında kabul edilmesinden sonra

düzenlenmiştir. Günümüzde ise büyük eğlence merkezlerinde yalnızca varlıklı-elit kesimlere yönelik olarak yılbaşı eğlenceleri düzenlenmektedir. Şehir merkezlerinde orta sınıflara yönelik olarak gerçekleştirilen küçük çaplı etkinlikler dışında, kutlamalar Türkiye genelinde yaygınlaşmamıştır. Türkiye'nin köylerinde ya da kasabalarında yılbaşı gündemi yoktur. Konuya ilişkin halkın genel tutumunu saptamaya dönük araştırmalar olmasa da, bazı yerel gazete ve dergilerin düzenledikleri anketlerden, kutlamaya yönelik olumlu görüş bildirenlerin oransal açıdan yüzde yirmiyi geçmediği sonucu çıkmaktadır*. Daha çok veriye gereksinim duyarak, şimdilik, Türkiye halkının Cumhuriyet dönemiyle birlikte gündeme gelen yılbaşı kutlamalarına temkinli yanaştığı ya da çoğunlukla katılmadığı söylenebilir.

Yukarıda sayılan örneklerin, Türkiye toplumunda geleneksel değer ve anlayışların kurumsal ilişkilerde varlığını koruduğunu göstermesinden daha geniş bir anlamı bulunmaktadır. Türkiye toplumu, geleneği kurumsal ilişkilerden ayıran gelişim sürecini yanlış bulmakta ve tepki göstermektedir. Kurumsal ilişki biçimlerinin geleneğin çizdiği sınırlarının dışına çıkması, Türkiye toplumunun genelinin desteklediği bir olgu değildir. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında, 18. yüzyılda başlayıp günümüze kadar gelen “kutsallaşmış gelenek boyunduruğundan kurtulma” çabasının amaçlarına ulaşamadığı, tam tersine olumsuz bir toplumsal tepkiyle karşılandığı ileri sürülebilir. Türk modernleşmesi üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir bölümü, çağdaşlaşma kavramını yerel değerlerimizin Batılı değer yargılarıyla değiştirilmesi olarak tanımlamış ve temeldeki başarısızlığı geleneksel değerlerimizden ayrılmaya bağlamışlardır (Bkz. Türkdoğan, 2004, s: 633). Bu yaklaşım, “Osmanlı devletinin çağdaşlaşma sürecine girmesi yerine, geleneğin toplumsal kurumlar üzerindeki yönlendirici etkisini dış etkilere karşı inatla koruması daha geçerli bir tutum olacaktı” sonucunu içerir.

Oysa çağdaşlaşma kavramı, Batılı değerlere kapı açılması değil, bütün çağdaş uygarlıklarda olduğu gibi kurumsal ilişkilerin gelenekten arındırılmasıdır (Berkes, 1973, s:17). “Geleneğin toplumsal yaşamın bütün alanlarına uzanmış bulunan ve onları yönlendiren etkisinin sınırlarını daraltmak, kurumların işleyişini insan akli ve yeni toplumsal gereksinimler doğrultusunda düzenlemek” ile “Batı değerlerine hayranlık duymak” ayrı anlamlar taşır. Çağdaşlaşma bir dünyevileşme süreciyken, Batılı değerlerle yer değiştirme olgusunu en iyi anlatan kavram belki misyonerlik olabilir. “Çağdaşlaşma” ve “misyonerlik” bambaşka içerikler taşıyan iki kavramdır. Çağdaşlaşmayı evrensel bir gelişim süreci olarak tanımladığımızda ise başarısızlığının altında yatan toplumsal nedenlere ilişkin yeni açıklamaların geliştirilmesi gerekir. Konuya ilişkin geniş kapsamlı bir açıklama, gerçekte bütün toplumsal değişkenleri içine alan daha geniş kapsamlı incelemelerin konusudur. Makalemizin amacı, Türkiye’de çağdaşlaşma sürecine yönelik toplumsal içerikli olumsuz tepkilerin sosyal-ekonomik-tarihsel temellerini yalnızca genel noktalarıyla açıklayabilmekle sınırlıdır.

* Bkz: [http://www.manisahaberleri.com/anket/5/yilbasi-kutlanmali-mi/\(20.12.2015\)](http://www.manisahaberleri.com/anket/5/yilbasi-kutlanmali-mi/(20.12.2015)).

Yöntem

Şerif Mardin, Doğan Avcıoğlu, Baykan Sezer, Çağlar Keyder ve Niyazi Berkes'in Batılılaşma sürecinde Osmanlı İmparatorluğunun ekonomik anlamda çöküşünü inceledikleri çalışmalarının dışında, "gelenek boyunduruğundan kurtulma" olarak sınırlandırdığımız toplumsal değişim sürecinin başarısızlığını toplumun ekonomik-tarihsel yapısından başlayarak açıklamaya girişen sosyolojik temelli akademik incelemeler günümüzde sayıca oldukça sınırlıdır (Bkz. Mardin, 2004; Avcıoğlu, 1979; Sezer, 1997, Keyder, 2005; Berkes, 1973). Oysa toplumsal yapı, öncelikle ekonomik bir temel üzerinde oluşmakta ve yeni biçimler kazanmaktadır. Üretim ve bölüşüm ilişkilerinin toplumsal yapının belirleyicisi olmasının en açık nedeni, insanın öncelikle biyolojik bir varlık olmasıdır. İnsan canlı bir organizma olmaktan kaynaklanan gereksinimleri nedeniyle toplum durumunda yaşar. Toplumsal ve kültürel gerçekliğin genel olarak maddi gerçeklik üzerinde biçimlenmesinin açık nedeni budur. Toplumsal kurumların maddi gerçeklik üzerinde etki yaptığı tartışmasız bir gerçeklik ise de, kurumların oluşumu ve değişimini belirleyen öncelikli değişken ekonomik ve sınıfsal yapıdır (Boran, 1992, ss: 8-11). Materyalist yöntem anlayışına ilişkin ayrıntılı örnek ve açıklamalar konumuzun amacı içinde olmadığından, bu nokta üzerinde daha uzun durmayacağız.

Türkiye'de çağdaşlaşma siyaseti 18. yüzyılın ortalarından başlayıp Cumhuriyet dönemini de içine alan tarihsel bir dönemdir. Osmanlı Devletinde toplumsal kurumlarda gerilemenin başladığı dönem ise 16. yüzyıldır (Avcıoğlu, 1979; Sezer, 1997; Cem, 2015). Öyleyse Türkiye'de toplumsal gerileme sürecinin sosyolojik nedenlerini çağdaşlaşma hamlelerine bağlamak doğru değildir. Bununla birlikte Türkiye'de 18. yüzyıldan sonra köylü sınıfı açısından gerileme ve çöküşün giderek büyümesi, kronolojik açıdan çağdaşlaşma sürecindeki adımlara denk gelir. Çağdaşlaşma adımları sürerken, Türkiye'deki köylü sınıfların yıkımı durmamış, fakat hızlanmıştır. Çağdaşlaşma süreci, 16. yüzyılda başlayıp 18. yüzyılda süren toplumsal yıkımın önüne geçmek amacını taşısa da geçememiş, onu derinleştirmiştir. Aşağıdaki bölümde, Türkiye'de çağdaşlaşma sürecinin başarısızlığı, bu tarihsel süreç içindeki altyapısal temellerden yola çıkılarak incelenmiştir. Tarihsel verilerin toplanmasında, döneme ilişkin sosyolojik incelemelerden ve bu dönemleri olduğu gibi yansıtmaya amacı taşıyan toplumsal-gerçekçi edebiyat ürünlerinden yararlanılmıştır.

Osmanlı Devletinde Çağdaşlaşmanın Alt Yapısal Boyutları

Bernard Lewis (2007, s: 33), Koçi Bey'in risalelerine dayanarak toplumun genelini oluşturan köylü sınıflarının daha 16. yüzyıldan başlayarak topraklarını terk etmek zorunda kaldıklarını ve yaşamak için kasabalara yöneldiklerini vurgulamaktadır. Bu dönemden başlayarak toprakta bireysel mülkiyet başlamış, taşradaki memurlar, kadı, müderris ve din adamları ortak mülkiyetteki toprakları kendi hesaplarına işletmeye başlamışlardır. Köylülerin tarımdaki üretimi engellenmiş, köylüler toprakların yeni sahiplerince angarya

işlerinde kullanılmışlardır (Avcıoğlu, 1979,s:27). Köylerin terk edilmesi ve eşkıyalığın yükselişi 18. yüzyıldan sonra durmamış, yeni ivmeler kazanarak devam etmiştir. Çağlar Keyder'in (2005, s:23) saptamalarına göre, eşitlikçi devlet düzeninin bozulması, gerçekte İmparatorluğun kapitalizmle bütünleşme eğiliminin sonuçlarıydı. Hiç kuşkusuz söz konusu bütünleşme, kapitülasyonlara dayalı bir sömürgeleşmedir. Sezer (1997), Avcıoğlu (1979) ve Cem (2015) ise daha önce Osmanlı devletinin egemenliğinde bulunan ticaret yollarının 16. yüzyıldan başlayarak önemini kaybetmesinin eşitlikçi devlet düzeninin bozulmasında öne çıkan bir etmen olduğunu belirtmektedirler. Eşitlikçi ve adalete dayanan devlet yapısındaki çözülme ve sömürgeleşme sürecinin iç ve dış nedenleri konumuz dışındadır. Osmanlı devletinde çağdaşlaşma siyaseti ile toplumun geniş kesimleri arasındaki toplumsal-ekonomik çelişkileri şöyle inceleyebiliriz:

İlk Dönem Çağdaşlaşma Adımlarında Köylülüğün Yeri

Osmanlı Devletinde geleneğin dışına çıkılması pahasına Batı uygarlığı örnek alınarak kurumsal düzenlemelere gidilmesi girişimleri ilk olarak 18. yüzyılda başlamaktadır. Dinsel içerikli olmaması kaydıyla matbaaya ve kitap basımına izin verilmesi, Osmanlı devletinde geleneğin ve toplumsal kurumların birbirinden ayrılma sürecinin başlangıcıdır. Cami ve medreselerin yanında, toplanma ve bir boş zaman geçirme etkinliği olarak ilk defa kahvehanelerin açılması, alkol ve türün ürünleri satışı ve tüketiminin serbest bırakılması yine bu dönemin uygulamalarıdır (Berkes, 1973, ss: 41-55). 19. yüzyılın başındaki 3. Selim ve 2. Mahmut dönemlerinde ise daha örgütlü bir çağdaşlaşma çabası görülür. Geleneksel yapının dışında Batılı tarzda bir ordu oluşturulması girişimi, siyasi kararlar üzerinde şeyhülislamın denetiminin azaltılması, memur yetiştirmek amacıyla tıp ve adliye okullarının açılması, bu dönemde çağdaşlaşma sürecinin devlet eliyle yürütülen örgütlü adımlarıdır.

Bununla birlikte Osmanlı Devletindeki yenileşme çabalarının, toplumun genelini oluşturan geniş köylü yığınlarıyla hiçbir ilgisi yoktur. Tam tersine 18. yüzyıl, toprak üzerinde bireysel tasarrufların yaygınlaştığı, köylülerin angaryalardan bunalarak topraklarını bırakıp kaçtıkları ya da kasabalara sığınmaya çalıştıkları tarihleri içine alır. Köylüler, yeni türeyen toprak zenginlerinden gelen öyle güçlü bir ekonomik baskı altındadırlar ki, onların üzerindeki angaryayı durdurmaya devletin bile gücü yetmemektedir (Avcıoğlu, 1979, s: 67). 19. yüzyılın başı ise Osmanlı toplumunda köylüler için korkunç bir anlam taşıyan derebeylik rejiminin ortaya çıktığı, resmi olarak kabul gördüğü, güvenliği ve eşitliği sağlayan miri toprak düzeninde bozulmanın artan bir hızla sürdüğü tarihsel dönemlerdir. Örneğin 1808 yılında imzalanan Senedi İttifak yoluyla toprak üzerindeki devlet denetimi tümüyle yok olmuş, derebeyleri her yerde egemenliklerini ilan etmişlerdir (Avcıoğlu, 1979, s: 72; Cem, 2015, s: 189). O halde 19. yüzyılın ilk yıllarında başlayan çağdaşlaşma sürecinin Türkiye'nin bu dönemdeki köylüleri açısından somut bir yararı bulunmadığı söylenebilir.

Tanzimat Dönemi Çağdaşlaşma Adımlarında Köylülüğün Yeri

Çağdaşlaşma girişimlerinin daha örgütlü bir nitelik kazandığı ve devlet politikası durumuna geldiği sonraki tarihler ise 19. yüzyılın ortasındaki Tanzimat dönemini içine alır. Ordu ve eğitim alanında geleneğin dışına çıkılarak gerçekleştirilen bu dönemdeki yenileşme hamleleri yine köylü sınıfından bağımsızdır. İsmail Cem (2015, ss: 192-204), Osmanlı Devletinde Tanzimat dönemi yenileşme adımlarının öncelikli amacının, 16. yüzyıldan beri palazlanan toprak sahiplerinin ve yabancı sermayedarların mülkiyetlerini hukuksal açıdan güvenceye almak olduğunu belirtmektedir. Gerçekten de 1839 Fermanı, özel mülkiyetin dokunulmazlığına vurgu yapar (Keyder, 2005, s: 36). Açık pazar düzenin gerekli kıldığı idari ve mali reformları getirir (Avcıoğlu, 1979, s: 118). Toprak ve mülk sahibi olanların yanında devlet yönetiminin tüm kadrosu, Padişah karşısında can güvenliklerinin sağlanması için Tanzimat yönündeki hukuksal düzenlemeleri hararetle savunmuşlardır. Bu dönemde paşaların can güvenliğinin sağlanması yanında, miraslarının Hazine'ye devredilmesi usulü de kalkmıştır (Avcıoğlu, 1979, ss: 118-119). Islahat Fermanı ise çok açık biçimde, yabancı devletlerin baskısıyla Müslüman olmayan girişimcilerin ekonomik çıkarlarının korunması amacını taşır (Cem, 2015, ss: 192-204).

Tanzimat döneminde özel girişimciliğin önü açılırken geniş halk yığınları ve köylüler derebeylik rejimi altında giderek daha çok ezilmişlerdir. Onların büyük toprak mülkiyetleri ya da zenginlikleri yoktur. Batı ülkeleri ise köylülerin aleyhine olarak Türkiye topraklarında özel mülkiyet sisteminin gelişmesini coşkuyla savunmuşlar, bu yöndeki bütün engellerin kaldırılması için Osmanlı devletine siyasal baskı yapmışlardır (Avcıoğlu, 1979, s: 168). Tanzimat dönemi ve sonrası, mültezimlerin köylü yığınları üzerindeki baskı ve yağmasının gücünü arttırdığı yıllara denk gelir (Lewis, 2007, ss: 33-34). Köylülüğün yanında, esnaf ve zanaatkârlar Tanzimat dönemi çağdaşlaşma süreci içinde en fazla çöken sınıftır (Ülken, 1979, s: 37; Mardin, 2004, s: 220). Bu dönemde Anadolu'da ve Rumeli'nin Vidin ve Niş bölgelerinde padişahlığa karşı değil, fakat hükümet otoritesini hiçe sayarak vergi toplayan mültezimlerin baskılarına karşı geniş tabanlı köylü ve esnaf isyanları görülür (Aktan, Dileyci, Saraç, 2002).

Meşrutiyet Dönemi Çağdaşlaşma Adımlarında Köylülüğün Yeri

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında ise iltizam sistemi devam etmiş, ayanlar taşra bölgelerindeki zenginlik tabanlarını giderek geliştirmişlerdir (Mardin, 2004, s: 220). Burada ilgi isteyen nokta, “eşitlik, özgürlük ve kardeşlik” söylemleriyle devlet yönetimine gelen İttihatçıların halkçı ya da eşitlikçi bir kalkınma yolunu değil, yabancı girişimcilere karşı yerli bir sermayedar sınıfı yaratarak kalkınma yolunu seçmeleridir. Yerli girişimciler sınıfı yaratarak kalkınma amacı, gerçekte Osmanlı Devletinin son döneminde olduğu kadar, çağdaşlaşma amacını sürdüren Cumhuriyet dönemi Kemalist yöneticileri tarafından da benimsenmiştir. Onlara göre Türkiye, geri kalmışlık durumundan yerli nitelikte girişimciler sınıfı yoluyla kurtulabilirdi. Fakat öyle görünmektedir ki, iki dönemde de sermaye bulma eylemi daha çok köylülerin sırtına

yüklenerek gerçekleştirilmek istenmiştir. Örneğin 1906'da köylülerin başlattığı ve esnafın destek verdiği Sinop isyanı, devlet memuru ve tüccarların bazı vergilerden muaf tutulmasına karşı bir tepki olarak çıkmıştır (Aktan, Dileyici, Saraç, 2003). 20. yüzyılın başında Türkiye'de bürokrasi yardımı ve korumasıyla yerli bir tüccar sınıfı oluşurken, aynı dönemde toplumun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülüğün üzerindeki toplumsal ve ekonomik yükün giderek ağırlaştığı görülmektedir (Ahmad, 2007, s:56).

Feroz Ahmad (2007, s: 58)'ın saptamalarına göre İttihatçılar, köylüleri toprak ağalarının ya da eşrafın boyunduruğundan kurtarmak yerine, toprak sahiplerinin köylü üzerindeki denetimlerini güçlendiren yasalar çıkartarak, Tanzimat siyasetini sürdürmüşlerdir. Örneğin bu dönemde hükümet, köylülerin evcil hayvanlarından bile vergi toplamaya başlamış, 20 yaşını geçen her köylüden servetine bakılmaksızın vergi alınmaya başlanmıştır (Aktan, Dileyici, Saraç, 2003). 1913'te nüfusun yüzde birini oluşturan "feodal lordlar" toprağın yüzde 39'unu; nüfusun yüzde dördünü oluşturan büyük toprak sahipleri toprağın yüzde 26'sının mülkiyetini ellerinde bulundurmaktadırlar. Buna karşın nüfusun yüzde 87'sini oluşturan köylüler toprağın yalnızca yüzde 35'ini ellerinde tutabilmişlerdir (Ahmad, 2007, s:58). Bu dönemde İngiltere'de öğrenim görürken, 1. Dünya Savaşı çıktığında İstanbul'a dönen bir yedek subay olan Faik Tonguç (2008, s:12), Konya, Niğde, Kayseri, Erzurum ve Erzurum'daki gözlemlerinde halkın perişanlığını not almıştır. Evler bakımsız, yollar çamurlu, insanlar hastadır. Ölüm, uyku kadar sıradandır. Ölümlerin gömüleceği yerler bile belli değildir. "Kasabalar, köyler ve köylüler hiçbir himmet görmemiş, boyuna soyulmuş, askere alınmış, sağlık durumları hiç düşünülmemiştir" (Tonguç, 2008, s: 12).

Meşrutiyet döneminde köylü sınıfların toplumsal ve ekonomik boyutlu çöküşü sürerken, 18. yüzyılın ortalarında benimsenen çağdaşlaşma amacının devam ettiği görülmektedir. Örneğin İttihatçılar Şeyhülislam'ın ihtarlarına karşı gelmeyi göze alarak, geleneğin dışında Batılı bir giyim alışkanlığını yaygınlaştırmışlardır. Benzer şekilde İstanbul Darülfünunu örneğinde görüldüğü gibi gelenek dışında yükseköğretim kurumları açılmış, gelenekten bağımsız ilk ve orta dereceli eğitim kurumları etkinlik kazanmıştır. Yine bu dönemde, geleneğin bütün sınırlamalarına karşın, kız çocukları okula yönlendirilmiştir. Tanzimat döneminde başlayan kadın öğretmen okulu ve sanat kurumlarının açılması sürecinin Meşrutiyet döneminde de benimsendiği görülür (Lewis, 2007, s:228). Burada dikkat çekmek istediğimiz temel çelişki toplumun kültürel bünyesinin dışında yeniliklerin gelmesi değil, toplumsal içerikli yeniliklerin geniş halk kesimleri ve köylülüğün ekonomik yıkımıyla birlikte yürümesidir. Benzer çelişki, Cumhuriyet dönemi için de geçerlidir.

Cumhuriyet Dönemi Çağdaşlaşma Adımlarında Köylülüğün Yeri

Çağdaşlaşma sürecinde kendi yazgısıyla baş başa bırakılan, ezilip horlanan köylüler, 20. yüzyılın başındaki Balkan, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarının belkemiğini

oluşturmaktadır (Şamsutdinov, 1999, ss: 125-127). Köylüler büyük bedeller ödeyerek kurtuluş savaşı verilmesine karşın Cumhuriyet döneminden sonra Türkiye’de bürokrasi, eşraf (toprak ağaları) ve tüccar birliğinden oluşan bir iktidar kurulmuş, 1950’den sonraki dönemde ise eşraf ve tüccar sınıfı bürokrasiyi saf dışı bırakarak iktidarı tümüyle ele geçirmiştir (Cem, 2015, s: 242). Gerçekten de birinci dönem milletvekilleri memur, asker, eşraf (tüccar ve toprak ağaları) ve din adamlarından oluşur. Aralarında hiç köylü temsilcisi yoktur (Gündoğdu, 2004, s: 7). Siyaset ve hukuk kurumlarını gelenekten ayırma yönünde reformların gerçekleştirildiği bu tarihlerde Türkiye nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köylülük, toplumun ezilip horlanan ve giderek daha çok dışlanan sınıfını oluşturur. 1920’de ilan edilen ve ekonomik yaşamda köylüler yararında köklü düzenlemeler yapılacağını duyuran Halkçılık Beyannamesi sonraki dönemde tümüyle unutulmuş; halkçılık, yönetim mekanizmasının “halkın” yararı için işlemesini sağlama çabası olarak kavramsallaştırılmıştır (Mardin, 2004, s: 226).

Toplumsal-Gerçekçi Edebiyatta Cumhuriyet Dönemi Köylülük

Kemalist yöneticiler “sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kitleyiz” söylemleriyle toplumsal-ekonomik eşitsizlikleri göz ardı eden bir tutum benimsemişlerdir (Mardin, 2004, s: 226). Onların tutumlarının tersine, dönemin toplumsal-gerçekçi romancılarından Yakup Kadri, Sabahattin Ali ve Orhan Kemal’in öykü ve romanları, 1950’ye kadar olan tarihsel süreçte Türk köylüsünün toplumsal ekonomik gerçekliklerine ilişkin üç temel ipucu verir: Birinci olarak Cumhuriyet döneminde köylüler, toprak sahiplerine sonuna kadar bağımlıdır ve onun sömürüsü altında inlemektedir (Kemal, 2005). İkinci olarak jandarma ya da devlet güçleri, köylülerin ağa ve beyler karşısında uğradıkları haksızlıklar karşısında toprak ağaları ve eşraf sınıfının yanındadır (Kemal, 2005). Üçüncü olarak ise Türkiye köylüleri, en temel gereksinimlerini karşılayacak olanaklardan yoksundur. Yolları, suları, elektrikleri bulunmaz. Yalın ayakla dolaşırlar (Ali, 2009). Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki eşitsiz toplumsal gelişmeden yakınlıkla “memleketteki yaşam koşullarının yalnızca küçük bir ekalliyet lehine değil, bütün millet için değişmiş olması lazım gelirdi” (Karaosmanoğlu, 2007) ifadesini kullanmaktadır.

Halkçılık ilkesi ve Köylülük

Türkiye köylülerinin Cumhuriyetin ilk dönemindeki dışlanmışlığını, ülkenin genel ekonomik durumunun bir parçası olarak değerlendirmek hatalı bir tutumdur. Ortada paylaşılan bir yoksulluk, ortak bir kalkınma çabası yoktur. Türkiye’nin uzun bir savaş döneminden çıkması, ülkenin yeniden imar edilmesi çabalarının yanında Osmanlı Devletinin borçlarının da üstlenilmiş olması okuyucuyu böyle bir yanılgıya düşürebilir. Oysa bu dönemde giderek yoksullaşan ve ezilen sınıf, Türkiye nüfusunun ezici

çoğunluğunu oluşturan köylülüktür. Bunun dışında, ticaret ve özel girişimle ilgilenen kesimler alabildiğine zenginleşmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, arsa vurgunculuğu ve komisyonculuk yoluyla zenginleşenlerin yanında, devlet desteğini arkasına alarak güçlenen toprak ağaları, eşraf ve diğer özel girişimcileri de saymak gerekmektedir (Ahmad, 2007, ss: 94-95; Cem, 2015, ss: 242-246). Yerli nitelikli bir girişimciler sınıfı yaratmanın en kolay yolu köylü sınıflarına yüklenmek olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ilkeleri arasında halkçılık olsa da, Kurtuluş Savaşı tarihçisi Sabahattin Selek (1976, s: 709), Cumhuriyet devriminden sonra devletçiliğin, halkçılık anlayışına uygun inançta ve biçimde yürütülmediğini belirtmektedir. Ona göre cumhuriyet döneminde toplumun üst yapısındaki değişme, alttaki değişme ile uygunluk içinde değildir (Selek, 1976, s: 698).

Faik Tonguç, Anadolu köylerinin Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sefaletini aktardığı anı kitabında, köylü Ahmet ağaya şu soruyu sorduğunu yazar: “Memleketin durumundan ne anlıyorsunuz? Bakınız birçok devrimler oluyor, memleket kurtuldu. Köyünüzün yakınından trenler geçecek, Milli Eğitim Müdürünün ve kaymakamın istediklerini yapacak duruma geleceksiniz. Ahmet ağa ise şu yanıtı vermiştir: Olan işlerden bizim haberimiz yoktur. Kendi kendinize bir şeyler yapıyorsunuz. Bizi de düşüneceklerine pek aklım kesmiyor” (Tonguç, 2005, ss:348-349). Köylü sınıfının Cumhuriyet dönemindeki dışlanmışlığına ilişkin Tonguç'un aktardığı tablo, Niyazi Berkes'in (2005, s: 88), tek parti döneminde halkçılığın köylülerle hiçbir ilgisi bulunmadığını göstermek için verdiği örnekle örtüşmektedir. Onun yazdığına göre Halkevi'nin “Köycülük Şubesi” ne tek bir köylünün gelmesi akla gelecek bir şey değildir. Kitapta, bir halkevi şubesine yanlılıkla (tiyatro bileti almak için) gelmiş bir köylünün nasıl horlanıp uzaklaştırıldığı anlatılır (2005, s: 72). Berkes'in (2005, s: 88) gözlemlerine göre tek parti döneminde halk kavramının içine henüz köylü kavramı girmiş değildir.

Sonuç

Türkiye'de 18. yüzyıldan günümüze kadar olan tarihsel süreç, köylü sınıfı açısından incelendiğinde öncelikle şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Birinci olarak, çağdaşlaşma süreci köylü sınıfının toplumsal-ekonomik çöküşünün nedeni değildir. Köylüler için adalet ve güvenlik sağlamış olan miri toprak düzenindeki bozulma 16. yüzyılda başlamış olmasına karşın, çağdaşlaşma yönündeki adımlar 18. yüzyılın ortalarında başlamıştır. İkinci olarak, Türkiye'de 18. yüzyılda geleneğin toplumsal kurumlardan ayrılma süreci, köylü sınıfı açısından toplumsal-ekonomik yıkımın giderek derinleştiği dönemlerdir. Çağdaşlaşma yönünde gerçekleştirilen toplumsal yeniliklerin sıklaşması ile geniş bir toplumsal tabana yayılmış köylü sınıfının toplumsal-ekonomik yıkımı neredeyse ters yönde gelişmiştir. Çünkü toplumsal yenilikler, bu dönemlerde Türkiye toplumunun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülük yararına değil, toprak sahipleri ve özel girişimcilerin mülkiyetten gelen çıkarlarını güvenceye kavuşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Türkiye toplumunun çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesini, özel girişimciliğin desteklenmesinde gören Meşrutiyet dönemi ve sonrasındaki cumhuriyetin ilk dönemleri bu sürecin içindedir.

Yukarıda özetlenen tarihsel gelişim süreci merkez alındığında, çağdaşlaşma sürecinde en büyük yıkımı yaşamış bulunan geniş toplum kesimlerinin çağdaşlaşma sürecine karşı çıkması en beklenen sonuçtur. Geniş toplum kesimleri açısından bakıldığında, toplumsal-ekonomik yıkımların ve siyasal yönetimden dışlanmışlık sürecinin öncelikli sorumlusu çağdaşlaşma sürecidir. İçki içmek, Batılı tarzda giyim, kuşam, dans ve eğlenceler gibi bu sürecin ürünü olan tüm görüntüler ve laik toplumsal değerler Türkiye toplumunun gözünde bu sürecin gizli sorumlusu olarak kabul edilmektedir. Bunun anlamı şudur ki, toplumsal ilişkilerde geleneğin çizdiği sınırların dışına çıkanları Türkiye toplumu, kendisini ezen, sömüren ve dışlayan zümreler olarak değerlendirmekte ve tepki göstermektedir. Bu tepkinin gerçek sorumlularının hangi sınıflar olduğunun incelenmesi konumuz dışında olsa da, Türkiye’de demokratik seçim sonuçları ya da içkili eğlencelere yönelik saldırı ve tepkiler, sınıf savaşımının Türkiye koşullarına özgü biçimleri olarak kabul edilebilir.

Makalemizde ulaşılan sonuçlar belki hiç yanıtlanamayacak şu merak konusunu beraberinde getirmektedir: Türkiye’de köylüler açısından 16. yüzyılda başlayan toplumsal-ekonomik yıkımlar 3. Selim döneminden başlayarak yavaşlaşsın ve giderek dursun; Tanzimat dönemi sadece yüksek zümreler için değil de kapsamında köylü kesimin yararına da düzenlemeler içerseydi, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinden başlayarak toplumcu bir kalkınma yolu benimsenmiş ve toplumun %80’ini yani büyük çoğunluğu oluşturan kesimin de iktidar ortaklığı kurduğu ekonomik açıdan kendisini sınırlayan ilişkilerden kurtulmayı başarsaydı Türkiye toplumunun çağdaşlaşma sürecine tepkisi ne olurdu?

KAYNAKÇA

- Aktan, C; Dileyici, D; Saraç, Ö. (2002). “Osmanlı Tarihinde Vergi İsyancıları 1”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt:7, Sayı:2.
- Aktan, C; Dileyici, D; Saraç, Ö. (2003). “Osmanlı Tarihinde Vergi İsyancıları 2”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt:8, Sayı:1.
- Ali, S. (2009). *Sırça Köşk*. İstanbul: YKY.
- Ahmad, F. (2007). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*. Yavuz Alogan (Çev.). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Avcıoğlu, D. (1979). *Türkiye'nin Düzeni*. 2. Cilt, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Berkes, N. (1973). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Berkes, N. (2005). *Unutulan Yıllar*, Ruşen Sezer (Yay.Haz.). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Boran, B. (1992). *Toplumsal Yapı Araştırmaları, İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Cem, İ. (2005). *Türkiye’de Geri Kalmışlığın Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Ergun, P. (2012). “Küresel Dünyanın Tüketim Mitleri Fakelore’un Başarısı, Yılbaşı mı Kutluyoruz, Noel mi?” *Milli Folklor Dergisi*. Yıl:24, Sayı:95.
- Gökçe, B. (1996). *Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*. Ankara: Savaş Yayınevi
- Gündoğdu, C. (2004). İlk Meclis Anketi, Birinci Dönem Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu.
- Karaosmanoğlu, Y.K.(2007). *Ankara*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kemal (1964). *Bereketli Topraklar Üzerinde*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Keyder, Ç. (2005). *Türkiye’de Devlet ve Sınıflar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lewis, B. (2007). *Modern Türkiye’nin Doğuşu*. Metin Kıratlı (Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Mardin, Ş. (2004). *Türk Modernleşmesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ülken, H. Z. (1979). *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları.
- Selek, S. (1976). *Anadolu İhtilali*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Sezer, B. (1997). *Batı Dünya Egemenliği ve Endüstri Devrimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Şamsutdinov, A. (1999). *Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923*. Ataoğ Behramoğlu (Çev.). İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Tonguç, F. (2005). *Birinci Dünya Savaşında Bir Yedeksubayın Anıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2004). *Milli Kültür, Modernleşme ve İslam*. İstanbul: IQ Yayınları.

ÖZ

“TÜRKİYE’DE ÇAĞDAŞLAŞMA”YA YÖNELİK TEPKİLERİN TARİHSEL VE SINIFSAK TEMELLERİ”

Çağdaşlaşma kavramı, toplumsal kurumların gelenekten ayrılması sürecidir. Türkiye’de 18. yüzyılda başlayan çağdaşlaşma süreci günümüzde toplumsal amaçlarına ulaşamadığı gibi, Türkiye toplumunun tepkisini almaktadır. Bu makalede söz konusu başarısızlığı ve toplumun genelinden kaynaklanan olumsuz tepkilerin olası nedenleri çağdaşlaşma sürecinin alt yapısal (sınıfsal-ekonomik) boyutlarından başlayarak açıklanmaktadır. İki yüz yılı aşkın tarihsel dönemi kapsayan süreç içinde toplumun ezici çoğunluğunu oluşturan köylü sınıfları ezilmiş ve dışlanmış, yenilik ve düzenlemelerden yalnızca küçük bir zümre yararlanmışır. Gerçekte çağdaşlaşma süreci, Türkiye toplumunun geniş çoğunluğunun yoksullaşması ve

ezilmesinin nedeni değildir. Fakat köylü sınıflarının 16. yüzyılda başlayan yoksullaşması ve ezilmesi, 18. yüzyılda başlayan çağdaşlaşma süreciyle birlikte yürümüş ve derinleşmiştir. Bu nedenle çağdaşlaşma sürecinin bütün görüntüleri, gerçekte Türkiye toplumunun açık ya da gizli sorumlu gördüğü tutum, davranış ve yaşam alışkanlıklarını oluşturmaktadır.

Makalenin konu alanı 3. Selim döneminden başlayıp 20. yüzyılda tek parti döneminin sonuna kadar olan dönemi içine almaktadır. Türkiye’de çağdaşlaşmaya yönelik toplumsal tepkiler, 2015 yılında yaşanan dört toplumsal olayla örneklendirilmiştir. Bu örnekler sırasıyla, 2015 yılında gerçekleştirilen genel seçimler, Konya ve İstanbul’da oynanan millî futbol karşılaşmaları, Adana’da gerçekleştirilen Kebab ve Şalgam Festivali’nin içkili olduğu gerekçesiyle saldırıya uğraması ve yılbaşının kutlanmasına yönelik tepkilerdir. Çağdaşlaşma sürecine yönelik tepkileri somutlaştırmak amacıyla yalnızca söz konusu örneklerin seçilmesinin iki nedeni, bu toplumsal olayların tümüyle gelenek merkezli bir tepki niteliği taşımaları ve 2015 yılındaki en güçlü gündem maddelerini oluşturmuş olmalarıdır. Tarihsel içerikli verilerin toplanmasında ise iki temel yol izlenmiştir. Birinci olarak bu dönemlere ilişkin sosyolojik içerikli incelemelerden yararlanılmıştır. Gerçekte Türkiye’de 18 ve 20. yüzyıllar arasındaki toplumsal yapının incelenmesini konu alan çok zengin bir sosyolojik literatür bulunmaktadır. İkinci olarak ise dönemi olduğu gibi yansıtma amacı taşıyan toplumsal-gerçekçi türdeki yerli edebiyat ürünlerinden yararlanılmıştır. Türkiye’de toplumsal-gerçekçi edebiyat ürünlerinin sosyoloji alanında kullanılması girişimleri henüz çok yenidir. Bununla birlikte gerçekçi edebiyat ürünlerinin toplumsal gerçekliğe odaklanmaları ve toplumsal gerçekliği olduğu gibi yansıtma amacında olmaları, onları sosyolojinin başlıca veri toplama araçları arasına yerleştirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çağdaşlaşma, Türk modernleşmesi, Tanzimat Dönemi, Toplumsal Olay, Toplumsal Tabakalaşma.

ABSTRACT

HISTORICAL AND CLASS BASIS OF REACTIONS TOWARDS MODERNIZATION IN TURKEY

Modernization term is a process of disintegration social institutions from traditions. As modernization process which began in Turkey in 18.-thCentury has fell short of social goals, it also get reactions from Turkish society. In this article, the reasons of overallnegative reactions of society and aforesaid failure are discussed in background (social class and economical) extent of modernity process. In the process which includes more than two hundred historical periods, peasantry class that constitutes predominant majority of the society are oppressed and excluded from society, only a small group benefit from innovations and regulations. In reality, Modernity process is not the reason for impoverishment and oppression of wide

majority of Turkish society. However impoverishment and oppression process of peasantry class that began in 16th century continued the process of modernity that began in 18th century and deepened. For this reason all the images of modernity process constitutes manner, behavior and life habits that Turkish society seen as responsible either openly or secretly.

The subject area of the article includes the era which started in Selim the third period and the end of one party term in 20th century. Social reactions towards modernization in Turkey are exemplified with four social events occurred in 2015. These events are general elections that is in 2015, national football matches that are played in Konya and Istanbul, Kebab and Turnip Festival which is attacked as it includes alcohol, and reactions towards New Year celebrations. The reason for selection of only these examples to objectify reactions towards modernization process is because these social events constitute the most powerful agenda items in 2015. Two basic ways are followed to collect historical content data. Firstly, researches with sociological-content that are related with this period are used. In reality, Turkey has a rich sociological literature that researches the social structure between 18th and 20th century. Secondly, social-realistic kind of literature, which aims to reflect the period as it is, is used. In Turkey, an attempt which aims to use social-realistic native literature kinds in sociology area is still new. Besides, products of realistic-social literature kinds' focusing on social realities and their aiming of reflecting social realities as it is, makes them one of the primary data collection tools.

Keywords: Modernization, Turkish Modernization, Tanzimat Reform Era, Social Event, Social Classification.